

Výzva Komory mimovládnych neziskových organizácií vláde SR a predsedovi NR SR

Nechajte naše organizácie predovšetkým pomáhať, zmiernite negatívne dopady novely Zákona o neziskových organizáciách!

Vážení členovia a členky vlády SR, vážený predseda NR SR,

v máji 2025 NR SR prijal Zákon č. 109/2025 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony a aj ďalšie právne predpisy. Týmto zákonom sa novelizoval nielen zákon o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, ale aj ďalšie právne predpisy týkajúce sa mimovládnych neziskových organizácií

Implementácia novely prináša nové povinnosti pre mimovládne neziskové organizácie (MNO) ktoré sa v praxi ukazujú ako administratívne náročné, problematické, duplicitné a diskriminačné.

Ide predovšetkým o skutočnosť, že MNO ako súkromné právnické osoby sa za určitých okolností stávajú povinnými osobami podľa Zákona č. 211/2000 Z.z.. Sú tiež povinné k svojim aktuálnym povinnostiam reportovať o svojej činnosti pridať novú - vypracovať výkaz, ktorý obsahuje prehľad príjmov a výdavkov, prehľad o osobách, ktoré prispeli na činnosť organizácie a prehľad o členoch orgánov.

Jednou zo základných podmienok pre zavedenie nových povinností pre MNO je skutočnosť, že organizácia získala finančné prostriedky na svoju činnosť z verejných zdrojov. To znamená, že ide o organizácie, ktoré realizujú službu v niektorej z oblastí verejnej prospešnosti a pomáhajú takto štátu a spoločnosti naplniť potreby tých, ktorí sú znevýhodnení, alebo potrebni. Ide často o sociálne, zdravotné služby, vzdelávacie či voľnočasové aktivity, ochranu životného prostredia či ľudských práv, organizovanie a rozvoj dobrovoľníctva, apod. Práve príspevok z verejných zdrojov je dôkazom toho, že aj správcovia vecí verejných si uvedomujú potrebu aktivít MNO, rovnako tak si ju poukázaním časti zo svojej daňovej povinnosti uvedomujú aj podnikatelia a aj samotní občania.

Komora mimovládnych neziskových organizácií si Vás dovoľuje vyzvať na zmenu Zákona č. 109/2025 Z.z. s cieľom zmiernenia jeho dopadov. V Prílohe č.1 uvádzame nové administratívne povinnosti pre MNO súvisiace s povinnosťami vyplývajúcimi zo Zákona o slobodnom prístupe k informáciám.

Novele vyčítame predovšetkým:

- 1) Vznik bez diskusie s predstaviteľmi MNO, aj napriek upozorneniam predstaviteľov MNO na jej možné negatívne dopady.
- 2) Neprimeranú administratívnu záťaž, ktorá má negatívne dopady na každodenné fungovanie, poskytovanie služieb vo verejnom záujme aj finančné kapacity MNO. Podľa počtu zmlúv, faktúr a iných finančných vzťahov a objemu financií predstavujúcich podporu z verejných zdrojov, môže byť táto administratívna záťaž pre mimovládne neziskové organizácie kapacitne a finančne tak náročná a neudržateľná, že mnohé budú musieť obmedziť svoje služby, aby sa venovali administratívnym povinnostiam.
- 3) Nastavená účinnosť Zákona č. 109/2025, Z.z. od 1.6.2025 bez potrebného prechodného obdobia nedáva dostatok času a priestoru pripraviť sa aj rozpočtom na jeho implementáciu a vysporiadať sa s novými povinnosťami v praxi.

- 4) Nové povinnosti vyplývajúce z novely sa ukazujú v praxi ako duplicitné. Napríklad projekty, zmluvy, ktoré určujú ich podporu, ako aj ich záverečné vyhodnotenia, vznikli vo vzťahu s niektorou z organizácií verejnej správy, ktoré už zo svojej podstaty sú povinnými osobami podľa zákona o prístupe k informáciám, a teda už dnes sú všetky informácie o použití zdrojov, s ktorými narábajú a ktoré vlastní, verejné. V prípade poukazovanej časti z daňovej povinnosti fyzických ale aj právnických osôb je zas povinnosťou ich užívateľov informovať o ich použití vo verejne prístupnom Obchodnom vestníku.
- 5) Novela je diskriminačná. MNO sa stali ako súkromné subjekty povinnými osobami v rámci zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Ako povinné osoby musia odpovedať na otázky a povinne zverejňovať zmluvy. Tieto povinnosti nemajú iné súkromné právnické osoby.

Navyše mimovládne neziskové organizácie nie sú financované prevažne z verejných prostriedkov a netýkajú sa ich pravidlá pre tvorbu ich rozpočtov, pri ktorých platí, že prvé musia byť z rozpočtu naplnené takzvané mandátové výdavky, teda tie, ktoré sú pre verejné inštitúcie ich zákonnou povinnosťou. Nové administratívne záťaž pre neziskovú časť súkromných subjektov v krajine sú povinnosťou, ktorú musia plniť výhradne z rozpočtových zdrojov tak, že tým budú musieť znížiť výdavky na verejné služby samotné, často z vlastných rezerv či dokonca vlastných príspevkov a darov.

Druhým diskriminačným faktom je skutočnosť že túto povinnosť zo všetkých právnických súkromných osôb dostali iba tie ktoré sú mimovládne a neziskové, presnejšie iba tie ktoré sa nachádzajú v Registri mimovládnych neziskových organizácií.

- 6) Za mimoriadne ohrozujúce považujeme negatívne dopady novely pre MNO, ktoré pôsobia v oblasti poskytovania sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti. Kapacitná a finančná záťaž, ktorá pre ne plynie z novely zákona, si vyberie daň na prijímateľoch sociálnych služieb či zdravotnej starostlivosti a môže ohroziť fungovanie týchto organizácií a pomoci, od ktorej závisia tisíce ľudí, predovšetkým zraniteľných a už tak ohrozených skupín obyvateľstva.

Infozákon - nové povinnosti pre MNO

Som povinná osoba, ak:

- som zapísaná v Registri mimovládnych neziskových organizácií
- som od 1.6.2025 získala verejné prostriedky buď jednorazovo vo výške 3 300 eur alebo v úhrne 10 000 eur, a to od štátnych orgánov, od samosprávy alebo z rozpočtu EÚ.

I. Vybavovanie infožiadostí mimovládnymi neziskovými organizáciami ako povinnými osobami podľa zákona č. 211/2000 Z. z.

POSTUP PRI VYBAVOVANÍ INFOŽIADOSTÍ

Krok 1: Prijatie žiadosti

- Môže byť podaná písomne, e-mailom, ústne (v takom prípade ju treba zapísať)
- Overiť, či ide o infožiadosť podľa zákona č. 211/2000 Z. z. – teda žiadosť o existujúcu informáciu, nie o vytvorenie nového dokumentu

Má infožiadosť všetky potrebné náležitosti?

- Týka sa otázka položená občanom hospodárenia s verejnými prostriedkami?
Ak ide o verejné prostriedky z 2 % z daní, informácie o hospodárení s týmito prostriedkami sú obsiahnuté v Obchodnom vestníku.
Ak ide o prostriedky napríklad z dotácií, hospodárenie s týmito prostriedkami je obsahom vyúčtovania, finančných správ či záverečných správ.

Musí z nej byť zrejmé:

- a) Ktojej povinnej osobe je určená,
- b) Meno, priezvisko, názov alebo obchodné meno žiadateľa,
- c) Adresa pobytu alebo sídlo žiadateľa,
- d) Ktorých informácií sa žiadosť týka,
- e) Aký spôsob sprístupnenia informácií žiadateľ navrhuje. (§ 14 ods. 2)

Krok 2: Registrácia žiadosti

Zaevidovať žiadosť do evidencie (dátum, meno/identifikátor žiadateľa, spôsob doručenia, predmet)

Krok 3: Posúdenie

Skontrolovať, či ide o zverejniteľnú informáciu (nie osobný údaj, obchodné tajomstvo)

Infožiadosť smeruje k informácii, ktorá je utajovanou skutočnosťou, osobným údajom alebo obchodným tajomstvom, prípadne smeruje k informácii, ktorá je čiastočne takouto informáciou.

- a) Utajované skutočnosti, limitované informácie, bankové tajomstvo, daňové tajomstvo
- b) Osobné údaje
- c) Obchodné tajomstvo - tieto informácie sa nesprístupňujú
- d) Ďalšie informácie vymedzené v § 11 infozákona - tieto informácie sa nesprístupňujú

Určiť, kto je zodpovedný za poskytnutie odpovede (správkyňa nadácie, účtovníčka...)

Krok 4: Odpoveď

- Poskytnúť požadovanú informáciu alebo rozhodnutie o neposkytnutí
- Odpovedať do 12 pracovných dní (možnosť predĺženia o 8 dní pri rozsiahlych žiadostiach)
- Uviesť právne poučenie o možnosti odvolania
Postup podľa § 18 ods. 5 - podnet povinnej osobe (§ 2 ods. 1, 2 a 3), ktorá organizácii poskytla verejné prostriedky
Organizácia nie je oprávnená vydávať odmietavé rozhodnutie, resp. rozhodnutie o nesprístupnení informácie (zákon jej takúto právomoc nezveruje a súčasne ani nie je správnym orgánom v zmysle zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok)), ale je povinná vypracovať vecne odôvodnený podnet na vydanie rozhodnutia o nesprístupnení informácie, ktorý podáva tomu subjektu, ktorý jej poskytol verejné prostriedky. I

Krok 5: Archivácia

- Uchovať záznam o spracovaní žiadosti (min. 5 rokov)
- Vieť základný prehľad o počte žiadostí a ich vybavení (pre internú kontrolu alebo výročnú správu)

II. Povinné zverejňovanie zmlúv podľa § 5b infozákona (v CRZ)

Povinne zverejňovaná zmluva je zmluva, ktorú uzatvára povinná osoba a ktorá:

- a) obsahuje informáciu, ktorá sa získala za finančné prostriedky, s ktorými hospodária právnické osoby verejnej správy, alebo
- b) sa týka používania týchto finančných prostriedkov, nakladania s majetkom štátu, majetkom obce a VÚC alebo majetkom právnických osôb zriadených zákonom alebo na základe zákona, alebo nakladania s finančnými prostriedkami EÚ.

Takéto zmluvy musia v zmysle nového ustanovenia § 5a ods. 6 povinne zverejňovať aj mimovládne neziskové organizácie, ak ich uzatvárajú s inou povinnou osobou - aj s mimovládnu neziskovou organizáciou ako povinnou osobou podľa infozákona.

Zmluvy sa zverejňujú v Registri povinne zverejňovaných zmlúv a je potrebné ich bezodkladne zaslať Úradu vlády Slovenskej republiky, ktorý toto zverejnenie zabezpečuje. Účinnosť povinne zverejňovaných zmlúv nastáva až dňom nasledujúcim po ich zverejnení, preto je potrebné dbať na jasné rozlíšenie, ktoré zmluvy sú povinne zverejňované a dbať na dodržiavanie ich zverejňovania kvôli plneniu projektových záväzkov.

Príprava zmluvy pred zverejnením v CRZ

- Zmluvu upravte do PDF formátu z elektronického dokumentu (napr. Word), nie sken.
- Začiernite všetky osobné údaje, ktoré nie je povinné zverejniť (napr. rodné čísla, podpisy)
- Odstráňte alebo zahviezdikujte dôverné časti (napr. ceny podľa cenových podmienok) – ak už sú verejne dostupné v CRZ
- Prílohy formátujte samostatne a nesmú presiahnuť 7 MB

III. Povinné zverejňovanie údajov podľa § 5b infozákona (na vlastnom webe)

V súvislosti s povinne zverejňovanými zmluvami sa na organizácie vzťahuje aj povinné zverejňovanie údajov, ktoré sa vzťahujú na objednávku alebo faktúru súvisiacu s povinne zverejňovanou zmluvou.

a) údaje o vyhotovenej objednávke tovarov, služieb a prác (zverejniť do 10 pracovných dní odo dňa vyhotovenia objednávky)

- identifikačný údaj objednávky, ak povinná osoba vedie číselník objednávok,
- popis objednaného plnenia,
- celkovú hodnotu objednaného plnenia v sume, ako je uvedená na objednávke, alebo maximálnu odhadovanú hodnotu objednaného plnenia, ako aj údaj o tom, či je suma vrátane dane z pridanej hodnoty, alebo či je suma bez dane z pridanej hodnoty,
- identifikáciu zmluvy, ak objednávka súvisí s povinne zverejňovanou zmluvou,
- dátum vyhotovenia objednávky,
- identifikačné údaje dodávateľa objednaného plnenia: a. meno a priezvisko fyzickej osoby, obchodné meno fyzickej osoby-podnikateľa alebo obchodné meno alebo názov právnickej osoby,
 - o adresu trvalého pobytu fyzickej osoby, miesto podnikania fyzickej osoby-podnikateľa alebo sídlo právnickej osoby,
 - o identifikačné číslo, ak ho má dodávateľ objednaného plnenia pridelené,
- údaje o fyzickej osobe, ktorá objednávku podpísala:
 - o meno a priezvisko fyzickej osoby,
 - o funkciu fyzickej osoby, ak takáto funkcia existuje,

b) údaje o faktúre za tovary, služby a práce (do 30 dní odo dňa zaplatenia faktúry)

- identifikačný údaj faktúry, ak povinná osoba vedie číselník faktúr,
- popis fakturovaného plnenia, tak ako je uvedený na faktúre,

- celkovú hodnotu fakturovaného plnenia v sume, ako je uvedená na faktúre, ako aj údaj o tom, či je suma vrátane dane z pridanej hodnoty, alebo či je suma bez dane z pridanej hodnoty,
- identifikáciu zmluvy, ak faktúra súvisí s povinne zverejňovanou zmluvou,
- identifikáciu objednávky, ak faktúra súvisí s objednávkou,
- dátum doručenia faktúry,
- identifikačné údaje dodávateľa fakturovaného plnenia: a. meno a priezvisko fyzickej osoby, obchodné meno fyzickej osoby-podnikateľa alebo obchodné meno alebo názov právnickej osoby,
 - o adresu trvalého pobytu fyzickej osoby, miesto podnikania fyzickej osoby-podnikateľa alebo sídlo právnickej osoby,
 - o identifikačné číslo, ak ho má dodávateľ fakturovaného plnenia pridelené.

Údaje je organizácia povinná zverejňovať nepretržite počas piatich rokov od ich zverejnenia

IV. Evidencia žiadostí

Na povinné osoby podľa infozákona sa vzťahuje aj povinnosť viesť evidenciu infožiadostí, stačí ako tabuľku v exceli. Tá bude obsahovať

- Dátum podania žiadosti,
- Vyžiadanú informáciu a (žiadateľom) navrhovaný spôsob jej poskytnutia,
- Výsledok vybavenia žiadosti - poskytnutie informácie, podanie podnetu príslušnej povinnej osoby na vydanie rozhodnutia o nesprístupnení informácie, postúpenie žiadosti,
- Podanie opravného prostriedku - zákon uvádza aj tento údaj, avšak vzhľadom na to, že konanie o opravných prostriedkoch prebieha mimo sféry mimovládnych neziskových organizácií sa uvedené na ne nevzťahuje.